

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Varför vill män inte sy?

En forskningsöversikt om slöjdlärares påverkan av genusstrukturer och lärarutbildningens ansvar

Lina Magnusson, Amanda Månsson
Ämneslärarprogrammet

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: L9SL2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2020
Handledare: Emma Gyllerfelt
Examinator: Peter Hasselskog
Kod: VT20-6300-002-L9SL2G

Nyckelord: Slöjd, Genus, Kön, Genusstruktur, Lärarutbildning

Abstract

I rollen som lärare förväntas det att följa en läroplan. Denna läroplan innehåller riktlinjer för hur en ska förhålla sig i undervisningen. Ett av lärarens uppdrag är att ”motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling” (Skolverket, 2019, s. 6). *Varför vill män inte sy?* syftar till att undersöka slöjdens genustraditioner och synliggöra slöjdlärares bakomliggande val av materialinriktning. Forskningsöversikten utgörs av en litteraturstudie där flera texter har jämförts utifrån följande frågeställningar; Vad säger tidigare forskning om att fler kvinnor än män bryter den traditionella genusuppdelningen i slöjddämnet? Hur påverkas uppdelningen mellan manliga och kvinnliga lärare av genuskodningen i slöjdens salar, material och tekniker? Vad säger tidigare forskning om slöjdläroplanens undervisning om genus och dess betydelse för att kunna arbeta med läroplanens riktlinjer kring könsmonster?

Med utgångspunkt i samhällets genusstrukturer, slöjddämnet historia och statistik på sökande till slöjdläroplanerna har avhandlingar, universitetens läroplaner samt granskade texter analyserats. Resultatet visar att slöjddämnet historiska genusuppdelning satt starka spår som är svåra att bryta, trä- och metallsalen är än idag manligt kodad (Sigurdsson, 2014) och textilsalen är feminin (Westerlund, 2011). Slöjdens historiska genusuppdelning i kombination med samhällets generella genusstrukturer, där det manliga är det som är det eftersträvarvärda, skapar faktorer som svarar på varför det är fler kvinnor än män som bryter genuskontraktet. Textilslöjden är ett kvinnligt kulturarv, vilket även det bidrar till att dess genuskodning är starkare än trä- och metallslöjdens genuskodning. Detta bidrar till att det krävs en större ansträngning av män än av kvinnor att byta slöjdsal. Resultatet visar även att läroplanens brist på utbildning inom genus leder till bristande kompetens hos lärarna, vilket i sin tur bidrar till att arbetet med läroplanens riktlinjer inte kan fullföljas.

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Begrepp.....	3
1.1.1	Genus	3
1.1.2	Genusstruktur.....	3
2	Bakgrund	4
2.1	Genusstrukturer i samhället	4
2.2	Läraryrkets och slöjdämnets historia	4
2.3	Slöjdläroinbildningens omformning.....	5
2.4	Statistik över genusuppdelningen på slöjdläroinbildningen.....	6
2.5	Genusfördelningen bland verksamma lärare	8
3	Syfte och frågeställningar	9
4	Metod.....	10
5	Resultat.....	11
5.1	Genusstrukturers påverkan på slöjdämnet	11
5.2	Genuskontraktet	11
5.3	Status och genus	12
5.4	Slöjdens salar, material och tekniker	13
5.5	Läroinbildningens roll	14
6	Diskussion	16
6.1	Metoddiskussion	16
6.2	Resultatdiskussion	16
6.2.1	Genusstrukturer och normer	17
6.2.2	Salen, materialen och teknikerna	18
6.2.3	Läroinbildningens påverkan och ansvar	18
6.3	Slutsats.....	20
6.4	Vidare forskning	20
7	Referenslista.....	21

1 Inledning

Det har gått mer än 50 år sedan slöjddämnet i skolan gick från två separata ämnen uppdelat efter genus och material, till att bli ett ämne i styrdokumentet (Trotzig, 1997). Trots att det gått så lång tid sedan styrdokumentets reform kan en fortfarande urskilja tydliga uppdelningar mellan både material och genus i slöjddämnet. För ett par månader sedan kom vi över en undersökning som var riktad till verksamma slöjdlärare i Sverige (Ekhult, 2019). De fick frågan om vilken könstillhörighet de hade och vilket material de undervisade i. Svaren gjorde oss inte förvånade, dock smått upprörda. Det rådde ingen tvekan om att männen fortfarande höll till inne i trä- och metallslöjdsalen och kvinnorna i textilslöjdsalen. Något vi reagerade över var dock att en liten del kvinnor svarat att de också undervisade i de mansdominerade slöjdmaterialen, medan inga män alls hade svarat att de undervisade i de textila materialen.

Detta väckte flera frågor hos oss. Kan det vara så att kvinnor är mer anpassningsbara än män och mer villiga att göra något för att förändra rådande genusstrukturer i vårt samhälle? Skulle det kunna vara så att kvinnor inte har något att förlora på att bryta genusuppdelningen, medan män har det? Hur ser slöjdlärover utbildningarna ut, bär de något ansvar i detta?

Under vår tid på slöjdlärover utbildningen har vi fått ta del av studier kring genusuppdelningen bland både elever och lärare i slöjddämnet. Vi har fått läsa Stina Westerlunds (2011) studie *Törs jag komma in?* där det diskuteras att 40 år av jämställdhetsarbete i skolan inte har gett något resultat när det kommer till genusuppdelningen i slöjden. Denna studie bidrog till ett intresse kring varför textilslöjden är så starkt feminint kodad. Även Erik Sigurdsons (2014) doktorsavhandling *Det sitter i väggarna* har bidragit till att vi fått upp ögonen för denna problematik.

Vi som blivande lärare ska arbeta efter en läroplan som säger att vi bland annat ska motverka traditionella könsmonster i undervisningen (Skolverket, 2019). Men får vi med oss de redskap som krävs för att vi ska kunna fullfölja det uppdraget?

I den här forskningsöversikten ska vi, med ett uteslutande fokus på lärarna, undersöka hur genusstrukturer i samhället, slöjddämnet traditioner och lärover utbildningens upplägg påverkar de ännu närvarande genusuppdelningarna i slöjddämnet.

1.1 Begrepp

Under följande rubrik förklaras betydelsefulla begrepp för forskningsöversikten. En förståelse för begreppen är relevant för att kunna tillgodogöra sig studien.

1.1.1 Genus

I studien används genusbegreppet istället för ordet kön för att förklara att det biologiska könet blir påverkat av sociala och kulturella strukturer. Begreppet kön beskriver vilket biologiskt kön en person har, medan begreppet genus istället förklarar att en person gör sitt kön. Detta görande sker efter de normer som finns i personens samhälle (Hirdman, 2001). Begreppet används för att kunna förklara att det finns möjlighet till att förändra de förväntningar som är kopplade till vårt biologiska kön (Ulfsson, 2006).

1.1.2 Genusstruktur

De förväntningar som finns på människor utifrån deras genustillhörighet är påverkat av samhällets strukturer. Som man och kvinna finns det olika förväntningar på vilka egenskaper en ska ha och hur en ska förhålla sig till dessa. Relationen mellan förväntningarna och förhållningssättet till ens genustillhörighet är det som kallas för genusstruktur (Hirdman, 2001). Dessa strukturer påverkar vad som uppfattas som manligt och kvinnligt (Ulfsson, 2006).

2 Bakgrund

I följande kapitel kommer det att göras en historisk återblick på genusstrukturer i samhället. Därefter redogörs slöjdämnets historia för att sedan gå vidare in på slöjdläroinbildningen, hur den ser ut idag och hur den förändrats genom tiden. Slutligen tas även relevanta delar ur de Nationella ämnesutvärderingarna upp.

2.1 Genusstrukturer i samhället

Det finns strukturer i samhället där kvinnor och män, historiskt sett, behandlats och värderats olika på grund av deras genustillhörighet. Män är de som är överordnade och kvinnor är underordnade (Nordborg, 1997). Det var först 1873 som kvinnor fick lov att utbilda sig på svenska universitet och början av 1900-talet fick de lov att arbeta som lärare. Universitetet var på denna tid starkt mansdominerade och patriarkalt styrda (Nordborg, 1997). Ulfsson skriver i sin doktorsavhandling *Yrke, Status & Genus* (2006) om den manliga normens logik som förklarar att det som män är och gör värderas högre än det som kvinnor är och gör. Logiken syftar till en typ av självklarhet i ojämlikheten mellan kvinnor och män, denna ojämlikhet behöver aldrig rättfärdigas. Det som ska eftersträvas när det arbetas mot ett mer jämställt samhälle är att kvinnor ska få samma rättigheter och möjligheter som män och inte tvärtom. Det finns alltså en utsagd självklarhet att män är och har det bättre än kvinnor och att det är det som strävas efter att även kvinnor ska få. Kvinnor förespråkas till exempel att ta sig in i manliga branscher, medan män inte i alls samma grad förespråkas att ta sig in i kvinnliga yrken, för att de då måste sänka sin manliga status (Staberg, 1997).

2.2 Lärarkets och slöjdämnets historia

Lärarket har historiskt sett dominerats av män. Då kvinnor förr inte arbetade så var det män som stod för undervisningen i skolorna i Sverige. Yrket är dock ett av de som relativt tidigt släppte in kvinnor och den utveckling som skett sedan dess är att yrket vänt till att bli kvinnodominerat. Idag är det nästintill uteslutande kvinnor som arbetar som lärare i de yngre årskurserna i skolan. Högre upp i årskurserna arbetar fler män, men andelen kvinnor är fortfarande större. Det är först på gymnasiet som det är jämnt fördelat mellan yrkesverksamma män och kvinnor (Wernersson, 2014).

Slöjden är det ämne som besitter de starkaste genusrollerna i skolan och det var länge ett ämne som var uppdelat efter genus, både mellan elever och lärare (Trotzig, 1997). Under andra halvan av 1800-talet påbörjades den första slöjdundervisningen i Sverige. Denna gjordes vid Nääs under ledning av Otto Salomon som ledde slöjdseminarium i trä. Några år senare började även Hulda Lundin att hålla liknande undervisning i de textila materialen. 1881 infördes gosslöjden i Folkskolans schema, 15 år senare infördes även flickslöjd. Men det var inte förrän 1955 som slöjd blev ett obligatoriskt ämne i den svenska skolan och både pojkar och flickor fick möjligheten att undervisas i samtliga material. De hade dock olika krav

på sig enligt styrdokumentet, pojkarna skulle läsa mer gosslöjd och flickorna mer flickslöjd men de uppmanades att under sin skolgång även delta i motsatt materialinriktning. 1957 byttes de genuskodade goss- och flicknamnen ut till att istället kallas för trä- och metallslöjd och textilslöjd. 12 år senare ändrades det även till att bli ett ämne istället för två och fick samlingsnamnet slöjd. Detta ledde i sin tur till att styrdokumentets förväntningar inom ämnet blev lika oavsett om du var pojke eller flicka (Berge, 1992).

Gosslöjden var som tidigare nämnt först med att få plats och utrymme i skolorna. Pojkarna undervisades i grupper om 15 i särskilda slöjdsalar och syftet var främst att förhöja deras tycke om kroppsarbete och att ge dem en allmän händighet. Undervisningsmetoden gick ut på att pojkarna skulle ta efter olika modellserier så precist som möjligt för att utveckla deras hantverkstekniker och bli så goda hantverkare som möjligt (Berge, 1992).

I flickslöjden var en av grundtankarna att flickorna skulle lära sig det som behövdes för att bli en god hustru och moder, det var ett innehåll med kunskaper som kvinnan behövde för att ta hand om hemmet. De behövde kunna laga familjemedlemmarnas kläder, väva dukar, sy påslakan och kalsonger (Trotzig, 1992). Trotzig skriver att "Ett välordnat samhälle var grundat på fläckfria, hela och välskötta och dygdiga familjer" (1992, s. 89). Med detta menar Trotzig att det var kvinnans uppgift att upprätthålla denna familjebild, därav framkomsten av flickslöjden där flickorna skulle undervisas inom dessa kunskapsområden. Detta har i sin tur lett till att sysslor som vävning och sömnad har blivit kvinnligt kodade (Trotzig, 1992).

Idag lägger slöjden, enligt styrdokumentet, inte någon vikt alls vid att bibehålla de traditionella genusmönstren som dess historia innehåller. Snarare tvärtom, då dagens läroplan förespråkar att alla elever, oavsett genus, ska ha samma möjligheter i skolan. Enligt dagens kursplan i slöjd ska alla elever ges förutsättningar att arbeta i olika material och testa olika hantverkstekniker (Skolverket, 2019).

I läroplanen står följande;

Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. (Skolverket, 2019, s. 6)

2.3 Slöjdläroplanens omformning

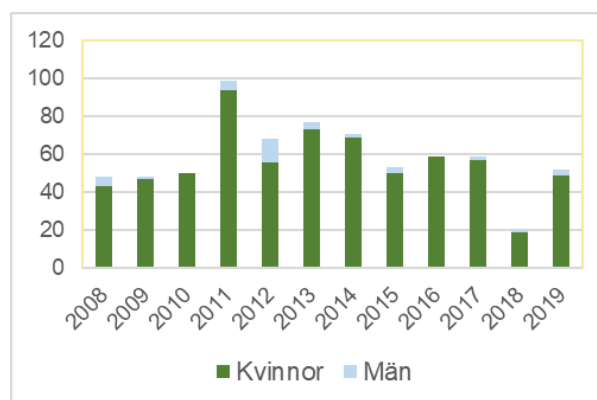
Slöjdläroplanen har genom tiden genomgått flera förändringar. När Berge (1992) gjorde sin doktorsavhandling vid Umeå universitet *Gå i lära för lärare* såg utbildningen för slöjdlärarna olika ut. Lärarna utbildades vid olika universitet i olika delar av landet beroende på vilken materialinriktning de valt. Textilslöjden hade en utbildning som omfattade 120 högskolepoäng där krav på att ha läst flera naturvetenskapliga ämnen fanns. Trä- och

metallslöjden hade en utbildning som omfattade 40 högskolepoäng där det inte fanns krav på att ha läst fler teoretiska ämnen än de i grundskolan, men där det fanns krav på att ha gått gymnasium med hantverksinriktning. Trots att kvinnorna som läste till textilslöjds lärare hade så pass mycket längre och mer avancerad utbildning än männen som läste till trä- och metallslöjds lärare så värderades deras yrken lika, med lika arbetsvillkor och löner. Berge förklarar detta med följande citat: ”Kvinnors problem sitter inte i deras färdigheter, utan i hur kunskaperna värderas” (1992, s. 72).

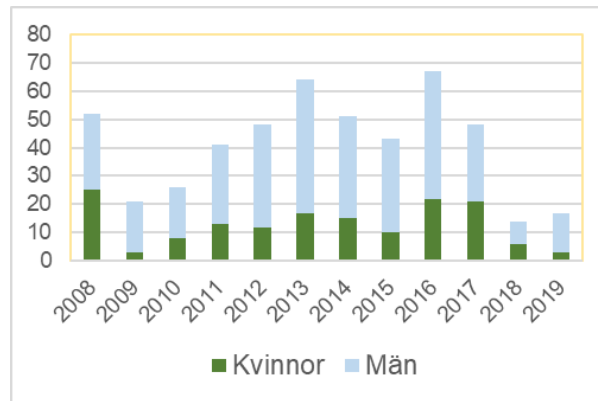
En stor förändring som skett på slöjdläro ut bildningen är att den nu genomförs på samma sätt som de andra ämnesläro programmen. Utbildningen sker på universitetsnivå och innehåller samma kurser som de andra ämnesläro programmen, förutom ämnesstudierna. (Hasselskog, 2010). Det finns fortfarande universitet som delar upp Slöjdläro ut bildningen efter material, dessa är Umeå universitet och Linköpings universitet. Förr gick det endast att läsa en av materialinriktningarna på vardera utbildning, idag kan en läsa samtliga på båda universiteten, vilket gör att deras geografiska position inte påverkar valet av material. Både Umeå universitet (2018) och Linköpings universitet (2019) erbjuder två ämnesläro program med inriktning mot slöjd, ett i de textila materialen och ett i trä- och metall. Båda programmen är på helfart och innehåller samma kurser utöver slöjdcurserna och omfattar 270 högskolepoäng. Konstfack (2020) och Göteborgs universitet (2019a) är de två andra universiteten i Sverige som erbjuder en ämnesläro ut bildning med inriktning på slöjd, men här läser en samtliga material.

2.4 Statistik över genusuppdelningen på slöjdläro ut bildningen

Här nedan följer statistik från Universitets- och Högskolerådet (2020) som visar på hur många kvinnor och män som sökt till Ämnesläro programmet med slöjd som förstaämne under åren 2008 - 2019. Urvalet föll på de två universitet i Sverige där utbildningen är uppdelad efter material som kvinnor och män valt vid ansökning.

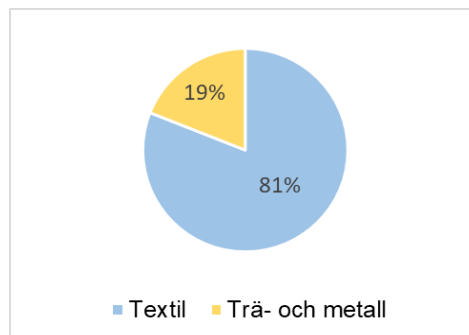
Figur 1.1 Antal kvinnor respektive män som sökt till Ämnesläro programmet 7–9 textilslöjd vid Umeå och Linköpings universitet.

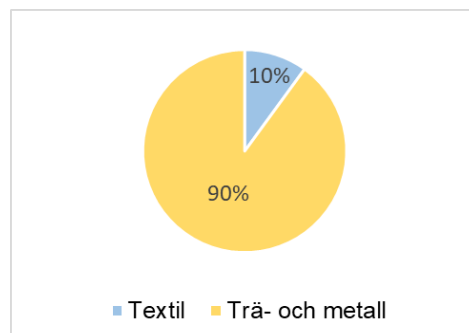
Figur 1.2 Antal kvinnor respektive män som sökt till Ämneslärarprogrammet 7–9 trä- och metallslöjd vid Umeå och Linköpings universitet.

Enligt statistiken över slöjdläroinriktningen har det skiljt sig avsevärt i vad män och kvinnor valt att söka. Mellan 2008 och 2019 sökte 666 kvinnor, men endast 38 män, till slöjd med inriktning på textil. Till trä- och metallslöjden sökte 155 kvinnor och 337 män. I textilslöjden utgjorde alltså männen endast 5,3 procent, medan kvinnorna utgjorde 31,5 procent i den traditionellt mansdominerade trä- och metallslöjden (Universitets- och Högskolerådet, 2020).

Eftersom det totalt är en större andel kvinnor än män som sökt till slöjdläroinriktningen kommer även här statistik på hur fördelningen ser ut procentuellt hos kvinnorna och männen. Av de kvinnor som sökt till slöjdläroinriktningen vid Linköpings universitet och Umeå universitet är det 19 % som sökt trä- och metall och 81 % som sökt textil mellan åren 2008 och 2019. Av de män som sökt till slöjdläroinriktningen på Linköpings universitet och Umeå universitet är det 90 % som sökt trä- och metall och 10 % som sökt till textil under samma år (Universitets- och Högskolerådet, 2020).

Figur 2.1 Kvinnors val av materialinriktning vid Umeå och Linköpings universitet, 2008–2019.

Figur 2.2 Mäns val av materialinriktning vid Umeå och Linköpings universitet, 2008–2019.

2.5 Genusfördelningen bland verksamma lärare

Var tionde år utför Skolverket nationella ämnesutvärderingar i skolans olika ämnen. I både den Nationella ämnesutvärderingen i slöjd som utfördes 2003 (Skolverket, 2005) och den som utfördes 2013 (Skolverket, 2015) tar Skolverket upp hur genusfördelningen mellan slöjdmaterialen ser ut i skolorna. Inför ämnesutvärderingen 2003 genomfördes en undersökning på hur genusfördelningen såg ut mellan lärare och materialinriktning. Av de 87 lärare som svarade på denna undersökning undervisade samtliga kvinnor i de textila materialen och samtliga män i trä- och metall (Skolverket, 2005). Enligt skolverkets ämnesutvärdering i slöjd som genomfördes 2013 är genusfördelningen bland slöjdlärare fortfarande starkt kopplat till de olika materialen. De som undervisade i de textila materialen var till störst del kvinnor och de som undervisade i trä- och metall var nästintill lika stor utsträckning män (Skolverket, 2015).

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna forskningsöversikt är att synliggöra bakomliggande orsaker av de val som görs bland slöjdlärare gällande materialinriktning. Detta kommer att genomföras utifrån följande frågeställningar:

- Vad säger tidigare forskning om att fler kvinnor än män bryter den traditionella genusuppdelningen i slöjdämnet?
- Hur påverkas uppdelningen mellan manliga och kvinnliga lärare av genuskodningen i slöjdens salar, material och tekniker?
- Vad säger tidigare forskning om slöjdlärarstudenters undervisning om genus och dess betydelse för att kunna arbeta med läroplanens riktlinjer kring könsmönster?

4 Metod

Den här forskningsöversikten är en komparativ litteraturstudie. Det innebär att flera olika texter har jämförts och analyserats, därefter har eventuella skillnader mellan dessa förklarats (Stukát, 2014). För att besvara frågeställningarna så har studien utgått från genusvetenskap som i sin tur har kopplats till tidigare slöjdforskning. För att effektivisera studien har litteraturen delats upp och sedan redogjorts för den andre. Efter att den redogjorts har arbetet skrivits, lästs och redigerats gemensamt. Materialet har samlats in genom att använda databaserna Kvinnsam, Libris och Göteborgs universitetsbibliotek. I förhoppning att hitta ytterligare referenser har även tidigare forskningsarbeten inom samma område granskats. De sökord som använts i studien är *genus*, *kön*, *makt*, *manligt*, *kvinnligt* och *slöjd*. Då det saknas statistik och forskning kopplad till slöjdämnet utifrån fler genus än just man och kvinna så kommer denna studie endast utgå från dessa. Orden har sökts på tillsammans för att hitta forskning som berör genusstrukturer i slöjden, men de har även sökts på separat för att få forskning inom just genusvetenskap.

Studien har främst begränsats till avhandlingar, rapporter och kursböcker, detta för att få så trovärdiga källor som möjligt. Enligt Stukát (2014) ska en först och främst använda sig av primärkällor, med det menas att personen som gjort undersökningen är den som har skrivit texten, till exempel i en avhandling eller vetenskaplig artikel. När texter har lästs där författaren själv har refererat till andra källor så har det valts att söka upp dessa för att få en mer fullständig förståelse. En stor del av den litteratur som påträffats har varit elevfokuserad, detta material valdes bort då det är lärarna som ämnas att studeras. För att stärka kopplingen mellan syfte och slöjdundervisningen har även Skolverkets styrdokument (Skolverket, 2019) och de Nationella ämnesutvärderingarna (Skolverket, 2005, 2015) inkluderats. Detta är inte granskad forskning, som Stukát (2014) förespråkar, men dessa anses ändå vara trovärdiga källor och högt relevanta för studien. Då denna studie är en forskningsöversikt så har det inte gjorts några egna undersökningar utan endast utgått från redan existerande statistik och forskning.

5 Resultat

I följande kapitel presenteras ett flertal aspekter kring varför genusfördelningen ser ut som den gör bland slöjdlärare. Första delen utgör en redogörelse kring hur genusstrukturer har påverkat och hur det än idag påverkar slöjdämnet. Sedan redogörs det kring slöjdens salar, material och tekniker i förhållande till genuskodning. Därefter förklaras det hur lärarutbildningen arbetar med utbildning om genus och könsmönster.

5.1 Genusstrukturers påverkan på slöjdämnet

En människa utvecklas socialt under hela livet i samspel med sin omgivning, denna process vilar på traditioner och förändringar i samhället. Även den individuella identitetsutvecklingen sker genom samspel med omgivningen. Människor föds till pojkar och flickor som i sin tur utvecklas till män och kvinnor med egenskaper som påverkas av samhällets förväntningar och uppfattningar av dem (Hägg, 1997).

Dagens samhälle besitter en lång historia av en dikotomi mellan det maskulina och det feminina. Denna uppdelning mellan män och kvinnor i slöjdens materialinriktningar beror på olika faktorer. En faktor till att materialen delas upp efter genus är en så kallad isärhållning mellan det som anses maskulint och det som anses feminint. Hirdman (2001) beskriver isärhållningen på två olika sett. Det ena är att det är mannen som är normen och kvinnan är den underordnade. Den andra är att de är varandras motsatser, de egenskaper som en man har är något kvinnan inte besitter och tvärtom. Isärhållningen kan även förklaras genom att män och kvinnor historiskt sätt värderats olika i vad som anses mest eftersträvansvärt. Genom historien beskrivs de manliga egenskaperna som eftersträvansvärda, medan det kvinnliga är egenskaper som en inte vill ha. Detta kan förklaras genom hur yrken värderas utifrån andelen verksamma män och kvinnor. Ulfsson (2006) skriver att "Det finns något i manlighet som skänker status till ett yrke eller som förädlar en uppgift" (s. 205). Vad som är eftersträvansvärt i denna kontext går även att förklara genom den manliga normens logik där Hirdman (2001) ställer frågan: "Vem är det man jämför med, när man jämför kvinnor med män?" (Hirdman, 2001, s. 59). Mannen används som idealtyp och det som kvinnan är och gör är en motsättning till det ideala. Med idealtyp menas det som är normen och det som ständigt jämförs med när en ska jämföra något sämre med det bättre. Hirdman (2001) skriver att isärhållandet mellan män och kvinnor "dryper av förakt för det 'kvinnliga'" (s. 67), vilket tyder på att det finns flera övergripande faktorer till att slöjdens material delas upp efter genus. En av dessa faktorer är den ständigt närvarande isärhållningen mellan män och kvinnor och hur det som anses manligt är det ideala och något att sträva efter.

5.2 Genuskontraktet

I uppdelningen mellan män och kvinnor finns ett oskrivet genuskontrakt. Genuskontraktet förklarar den kulturellt nedärvda och styrda "överenskommelse av könens gemensamma

sammandragande med åtskilda förpliktelser, skyldigheter och rättigheter” (Hirdman, 2001, s. 84). Begreppet vill peka på det strukturella tvång som både män och kvinnor tyngs under. Men också visa att det finns möjlighet till förhandling trots att det finns fördelar för vissa inom den styrda överenskommelsen. Ett exempel på detta kontrakt är just det mellan män och kvinnor som handlar om omhändertagande. Att män genom tiden haft en förpliktelse att ta hand om, försörja och skydda kvinnor. Medan kvinnor i sin tur haft ett ansvar om att ta hand om hushåll och barn (Hirdman, 2001). Då det finns en tydlig över- och underordning mellan män och kvinnor inom genuskontraktet så finns det anledning att försöka bryta det. Hirdman (2001) skriver om hur det ofta är de underordnade som upprätthåller den struktur som de själva är låsta till. Även fast kvinnor försöker tänja på de gränser som genuskontraktet sätter för dem, så betyder det inte att kontraktet bryts utan snarare att det blir starkare. Genuskontraktet bidrar med en segregering mellan män och kvinnor och ger dem olika förutsättningar i livet. För att kunna nå ett jämställt samhälle där rättigheter och skyldigheter ser lika ut oberoende av genustillhörighet menar Hirdman att genuskontraktet behöver brytas. Detta kan inte endast ske genom att kvinnor tar sig ut i arbetslivet eller att det sker en omfördelning i hemmet, utan genom att överge mannen som norm. Förändringar i genuskontraktet kan ske först när det sker förändringar som gör det omöjligt att fortsätta följa dem. Hirdman (2001) skriver att det förmodligen sker när mannen gjort något för att denna förändring möjliggjorts. Historiskt sett skulle det kunna vara att mannen inte längre kan försörja kvinnan och kvinnan själv måste börja arbeta.

5.3 Status och genus

Ulfsson (2006) undersöker vad det är som ger status till ett yrke och ifall det går att koppla till någon genusmaktordning. Studiens resultat visar att det som avgör ett yrkes status är utbildning, inkomst och andel kvinnor. Hög utbildning och hög inkomst gör att ett yrke värderas högt. Men även att yrket är mansdominerat gör att det värderas högre än yrken som domineras av kvinnor, trots att de har lika utbildning och lön. Detta förklaras med hjälp av Hirdmans (2001) teori om den manliga normens logik, att det som är manligt värderas högre än det som är kvinnligt. Ulfsson (2006) studie visar också att om en rangordnar yrken i tre kategorier i form av hög, mellan och låg status, hamnar mansdominerade högutbildade och högavlönade yrken i den högre kategorin, medan högutbildade och högavlönade kvinnor hamnar i mellan-kategorin tillsammans med hantverksyrken. Trots att de har samma utbildning och lön som män i de mansdominerade yrkena, värderas deras yrke lika med lågutbildade och lägre avlönade på grund av deras genustillhörighet. Studien visar också att det finns en föreställning om att när kvinnor tar sig in i mansdominerade yrken så försämras dessa yrkens status. Detta beror inte på att kvinnorna kommer från tidigare lågutbildade yrken, utan för att de kvalifikationer som kvinnan bidrar med värderas lägre (Ulfsson, 2006).

Inom slöjdämnet är textilslöjden starkt kopplat till kvinnlighet och grundar sig i diverse kvinnoyrken, på samma sätt är trä- och metallslöjden kopplad till yrken som hör till mannen. Kvinnors yrken handlade om lappande och lagande i hemmet, medan mäns yrken

var mer yrkesverksamma som skulle bidra till en försörjning (Trotzig, 1997). Slöjdläraryrket värderades tidigare lika i form av lön och arbetsvillkor mellan materialinriktningarna, trots att utbildningen till den kvinnliga textilslöjden var tre gånger så lång som männens. Skillnaden som fanns i utbildningen menar Berge (1992) visar på den hierarki som finns mellan vad som är manligt och kvinnligt. Idag är utbildningen lika omfattande för båda materialinriktningarna, men ett högre värde i det manliga sitter kvar. Istället för att lyfta statusen i den tidigare kvinnliga textilslöjden så har den jämnats ut med trä- och metallslöjden. De kvinnliga sysslorna värderas lägre och är inte något som anses värt att höja eller lyfta. Istället förväntas det att textilslöjden ska bli mer välkommande för män för att göra den tillgänglig för alla (Westerlund, 2011). Trä- och metallslöjden uppmanas däremot inte att göra några förändringar, där är det istället kvinnor som bör ändra på sig för att våga ta sig in (Berge, 1992). När Berge (1992) besökte olika grundskolor i Sverige uppmärksammades det hur lärare valde att sortera bort produkter och tekniker som ansågs kvinnliga i textilslöjden, medan de tydligt manligt kodade produkterna och teknikerna i trä- och metallslöjden behölls. Anledningen till att lärarna valde att ta bort de starkt feminint kodade produkterna och teknikerna var enligt Berge för att göra textilslöjden mer välkommande för pojkarna, medan trä- och metallslöjden inte ansågs behöva ändras på då flickorna enklare kunde anpassa sig.

Något som också har lett till att textilslöjden är så starkt kopplad till femininitet är kvinnornas kamp och vilja om ett rum som faktiskt bara var kvinnligt. Kvinnans historia innehåller förtryck och nedvärdering där textilsalen blev deras eget utrymme dit män inte kom in. Deras kunskaper var här något som män inte behärskade och kunde därför värderas högt i dessa sammanhang. Vikten av att få bevara något som inte var tillgängligt för män förklarar Berge (1992) och Trotzig (1997) som en anledning till att textilsalen än idag är så feminint kodad.

5.4 Slöjdens salar, material och tekniker

Uppdelningen mellan manligt och kvinnligt sker även i till exempel yrken och på platser, detta tar sig form i slöjdens olika salar. Ett yrke har inget kön i sig och skulle kunna ses som neutralt, men genom att innehåll och utövare är kopplat till kön så blir yrket könat (Ulfsson, 2006). Den manliga och kvinnliga uppdelningen i slöjdmaterialen sitter alltså inte bara i lärarna och deras förhållningssätt utan även salarna, materialen och teknikerna har en avgörande del i vad som anses manligt och kvinnligt i slöjddämnet. Sigurdsson (2014) menar att trä- och metallsalen är maskulint kodad, den har ett hårdare uttryck och en tydligare känsla av verkstad och smuts. Den maskulina kodningen bidrar till att det är fler män än kvinnor som undervisar i trä- och metallsalen. Den verkstadsmiljö som råder i trä- och metallsalen idag har dock inte alltid funnits. Tidigare var det ovanligt med maskiner i salarna och hantverket var mycket mer kropps nära. En utveckling har skett sedan Otto Salomonson undervisade vid Nääs och den hårda verkstadskänsla som finns i trä- och metallslöjden är något som växt fram de senaste årtiondena. Denna förändring skedde till stor del för att hitta motivation hos skoltrötta pojkar, menar Sigurdsson (2014).

Westerlund (2011) och Berge (1992) menar att textilsalen är feminint kodad, den har ofta en hemtrevlig miljö med blommor och gardiner. Den feminina kodning som textilsalen erhåller bidrar till att fler kvinnor än män undervisar i de textila materialen. Berge (1992) skriver att textilslöjden än idag är mer kvinnligt kodad än vad trä- och metallslöjden är manligt kodad. Berge problematiserar att våra genuskontrakt hör ihop med våra vardagliga sysslor och bryter vi dessa så hotar detta livsmönster och samhällsbilder. Berge kommer i sin studie fram till att det krävs en större ansträngning av män än av kvinnor att bryta genuskontraktet när det kommer till att byta slöjdsalar.

5.5 Lärarutbildningens roll

Läroplanen för grundskolan har mål där det framgår att elever ska få undervisning i hur de motverkar könsroller och vägledning i att skapa en uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt (Skolverket, 2019). Det lägger ett ansvar på att lärare besitter en kunskap inom detta ämnesområde. Westerlund (2011) ifrågasätter hur lärare ska kunna arbeta med detta i slöjdamnet och menar att de behöver öka sin medvetenhet kring genus och maktstrukturer mellan män och kvinnor. Detta behövs för att de ska kunna arbeta med läroplanens mål i grundskolan om att bryta könsroller, menar Westerlund (2011).

Vid Linköpings universitet (Hedlin & Åberg, 2011) genomfördes ett projekt där en grupp studenter fick i uppgift att kartlägga kursinnehåll, litteraturlistor, undervisningsmoment och examinationsformer, samt bemötande från lärare och andra studenter utifrån ett genusperspektiv. Syftet med projektet var att öka kunskaps- och medvetandenivån om genus- och jämställdhetsfrågor. Resultatet visade att det som rörde genus i stort sett handlade om relationer mellan skolelever. De som utförde projektet problematiserar att begreppen genus och jämställdhet kan tolkas på olika sätt och att integreringen av dessa perspektiv kan få motsatta effekter ifall de inte definieras korrekt. Används inte begreppen på rätt sätt så finns risken att skillnaderna mellan män och kvinnor förstärks eller uppfattas som kvinnofrågor. När projektet genomfördes användes begreppen på ett oreflekterat sätt och seminariediskussionerna rörde sig på en vardagsnivå, ibland även med diskriminerande kommentarer. Resultatet av studien påvisar att studenterna behöver få en djupare förståelse för genus och jämställdhet för att kunna förstå deras komplexitet, då genus är ett område som de flesta har åsikter kring, men få besitter gedigna kunskaper om. Enstaka föreläsningar om begreppen räcker inte för att få en djupare förståelse och kunskap kring dem (Hedlin, & Åberg, 2011). Även Berge (1992) problematiserade att ämnesområdet får för lite utrymme under slöjdlärarutbildningen och att det i sin tur kan resultera i att genusstrukturen upprätthålls.

Granskas de fyra universitet som idag erbjuder slöjdlärarutbildning i Sverige är det få kurser som fokuserar på genus. Vid Konstfack (2020) nämner inga kurser varken ordet kön eller genus i sina kursplaner. Umeå universitet, (2020), Linköpings universitet (2019a) och Göteborgs universitet (2019a) har en kurs vardera där begreppen kön och genus nämns enstaka gånger.

Endast Umeå universitet (2018) har en slöjdkurs som handlar om genus i förhållande till slöjdämnet. Konstfack (2020) och Göteborgs universitet (2019b) har kurser där det finns kursmål som handlar om genusroller i slöjden ur ett historiskt perspektiv, medan Linköpings universitet (2019b) inte tar upp vare sig kön eller genus i någon av slöjdkurserna. I läroplanen för ämneslärarprogrammet vid Göteborgs universitet så finns kursmålet: ”visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten” (Göteborgs universitet, 2019c, s. 4).

6 Diskussion

I följande kapitel kommer metoden för denna forskningsöversikt att diskuteras. Därefter kommer en diskussion om forskningsöversiktens resultat i relation till dess syfte och frågeställningar. Avslutningsvis kommer en slutsats och förslag på vidare forskning inom ämnesområdet.

6.1 Metoddiskussion

Utifrån studiens syfte har det hittats relevant litteratur baserat på valda sökord. Det finns relativt mycket forskning som utgår från genus kopplat till slöjddämnet, dock nästintill uteslutande med ett fokus på elever. Detta har bidragit till att det dragits paralleller mellan allmän genusforskning, slöjddämnet och lärarutbildningen.

Det finns ett stort urval inom genusforskning, där det valdes att utgå från genusforskaren Yvonne Hirdman (2001). Detta då annan forskning om genus, skola och slöjd ofta refererar till henne. Annan genusforskning är generellt överens om det som denna studie fokuserar på, det vill säga att det finns en maktstruktur och hierarki mellan män och kvinnor och att detta påverkar synen på det som är manligt och kvinnligt. En del av den forskning som använts för studien är skriven för snart 30 år sedan. Men då de studier som görs idag berör samma problematik anses den fortfarande vara relevant och aktuell för studiens syfte.

Det resultat som studien kommit fram till utifrån litteraturen stärks av både statistik och Skolverkets ämnesutvärderingar. När de olika universitetens kursplaner har undersökts har sökorden kön och genus använts, i hopp om att få en uppfattning kring i vilken utsträckning begreppen berörs. Då de endast nämns i några enstaka kurser har slutsatsen om att de inte får särskilt mycket utrymme under lärarutbildningen kunnat dras. Huruvida de har en stor del i just de kurserna där de nämns är dock svårt att utläsa endast från kursplanen.

6.2 Resultatdiskussion

Utifrån den forskning som analyserats går det att urskilja flera anledningar till att genusfördelningen i slöjdens materialinriktningar ser ut som den gör idag. Slöjddämnet besitter en lång historia med tydliga traditioner. Dessa traditioner i kombination med sociala, samhällsliga och rumsliga faktorer påverkar hur och varför genusuppdelningen mellan slöjdlärare ser ut som den gör än idag. Med sociala faktorer menas slöjddämnets genusstyrda traditioner i kombination med samhällets normer kring hur en slöjdlärare bör och inte bör vara. Det påverkas även av strukturer som finns runt oss som skapar ett enklare klimat för vissa att motarbeta dessa normer och mönster. Med samhällsliga faktorer menas samhället runt oss med lärarutbildningen som särskilt framhävande. Med rumsliga faktorer menas slöjdens salar, material och tekniker.

6.2.1 Genusstrukturer och normer

Historiska samt nutida genusstrukturer är faktorer till att genusuppdelningen i slöjdämnet ser ut som den gör. Att uppdelningen än idag lever kvar kan förklaras genom den maktfördelade dikotomi som finns mellan manligt och kvinnligt i kombination med ämnets traditionella genusuppdelning. Det har gått över 50 år sedan slöjdämnet i grundskolan gick från att vara två ämnen till att bli ett. Det har även gått över 20 år sedan Göteborgs universitet slog ihop utbildningen så att de blivande slöjdlärarna utbildas inom samtliga material. Trots sammanslagningen finns den tydliga genusfördelningen ändå kvar i skolämnet slöjd.

Människor är under ständig utveckling efter samhällets förväntningar och uppfattningar om dem (Hägg, 1997). Hur människor utvecklas som personer och vilka val de tar i livet påverkas av dessa förväntningar och uppfattningar. Normer i samhället bidrar till att en kvinna skiljer sig från en man i form av beteende och val. Detta förklarar varför lärare väljer olika utifrån deras genustillhörighet, då mannen besitter de egenskaper och beteenden som är mest eftersträvarvärda så faller det sig mer logiskt att kvinnan tar sig an det som är typiskt manligt (Hirdman, 2001). Detta är en anledning till att fler kvinnor än män bryter genuskontraktet och varför fler kvinnor väljer att ta sig in i trä- och metallsalen, medan näst intill inga män tar sig in i textilsalen. Det finns alltså för få fördelar, utifrån samhällets normer, för att män skulle ta sig an kvinnliga yrken. Det är mer uppmuntrande för kvinnan att ta sig in i trä- och metallsalen, då de manliga branscherna är mer åtråvärda än vad de kvinnliga branscherna är (Staberg, 1997).

När Hirdman (2001) skriver om genuskontraktet och varför det behövs brytas så poängteras den överordning och makt som män sitter på. Kontraktet tilldelar människor olika villkor, rättigheter och skyldigheter där män är de som har störst fördel. Detta kan vara en anledning till att just män inte bidrar till lika stor förändring i att bryta genusedmönster, de har helt enkelt inte lika mycket att vinna på det. Kvinnor har däremot mer att vinna på att bryta kontraktet och att ta sig in i mansdominerade yrken. Genom att kräva en jämnare fördelning i hemmet och få samma juridiska rättigheter som män så försöker de att upphäva den ojämna makten mellan män och kvinnor. Hirdman skriver att kvinnor bara gräver sig djupare ner när de försöker tänja på genuskontraktets gränser och att "Ju skickligare Hon är på att skapa lite mer utrymme innanför kontraktets gränser, ju starkare upprätthålls det" (Hirdman, 2001, s. 91). Detta kan tolkas som att de kvinnor som tar sig in i de mansdominerade yrkena och 'tar för sig' egentligen inte bidrar till något upphävande av kontraktet, utan istället bidrar till att kontraktet blir ännu starkare. Män som inte vill arbeta med textila material behöver helt enkelt inte göra detta, de klarar sig bra med att hålla sig i trä- och metallsalen, medan kvinnor tror att de har något att vinna på att ta sig an den manligt kodade slöjden. Genom att ta sig an de manskodade slöjdmaterialen så finns en förhoppning om att bli friare från de förväntningar och det förtryck som de har kopplat till sitt genus och förhoppningsvis höja statusen på sitt yrke och på slöjden i helhet. Att kvinnor tar sig in i trä- och metallslöjden för att bryta genusedmönster är inte tillräckligt för att de materialen och hantverksteknikerna skulle tappa

den manliga kodningen. Samtidigt som det inte räcker att män tar sig in i textilslöjden för att upphäva att det feminina i salen anses som något oönskat. För vad händer om textilslöjden skulle gå igenom en förvandling och börja anses manlig? Antagligen skulle detta höja materialets status och den kvinnliga underordningen skulle kvarstå. Detta är kanske inte det som vill uppnås med att bryta genusmönstren?

6.2.2 Salen, materialen och teknikerna

Denna forskningsöversikt har resulterat i att ett bekräftande om att slöjdämnets salar är tydligt formade efter det genus som är tilldelat respektive sal. Berge (1992) skriver om hur den textila slöjden är mer kopplad till det kvinnliga arvet än vad trä- och metallslöjden är kopplad till det manliga. Detta kan vara en förklaring till att det tycks vara enklare för en kvinna att ta sig in i trä- och metallsalen än för mannen att ta sig in i textilsalen. En annan aspekt är även att utbildningen till respektive material skiljt sig åt i hur länge en behövde studera innan den blev behörig, textilens kursplaner var även mer komplexa än trä- och metallslöjdens kursplaner. Olikteterna i utbildningslängd kan tolkas som att textilslöjden innefattar mer avancerade tekniker än trä- och metallslöjden. Detta intryck förstärks av att textilslöjdens kursplan var mer komplex.

Mannen behöver tänja på gränserna i sitt genuskontrakt i större utsträckning än vad kvinnan behöver för att äntra motsatt slöjdsal. Att som man göra kvinnliga saker, eller som kvinna göra manliga saker, betyder inte konkret att genuskontraktet bryts. För att genuskontraktet ska brytas, och att materialen ska bli av med sin koppling till genus, så behöver det göras omöjligt att koppla varken sal eller material till någon genustillhörighet. Detta kan verka svårt och kanske till och med omöjligt, men en fullständig hopslagning av materialen och salarna skulle kunna vara en god bit på vägen. Då tvingas lärare oavsett genus att undervisa i samtliga material och de kommande generationerna får möjlighet att se på ämnet som genusneutralt.

6.2.3 Lärarutbildningens påverkan och ansvar

Något som forskning och artiklar om just lärarutbildningen och genus är överens om är att begreppet berörs för lite. I studien vid Linköpings universitet (Hedlin & Åberg, 2011) kommer de fram till att mycket av undervisningen om genus och maktordning berörs ytligt. Även Westerlund (2011) och Berge (1992) tar upp och problematiserar detta. Det räcker inte med att endast ha enstaka föreläsningar eller vardagliga diskussioner om det på seminarium. Studenterna behöver bli erbjudna mer undervisning inom ämnet för att kunna skapa sig en tillräcklig förståelse. För hur ska framtida och verksamma lärare kunna arbeta med att bryta genusroller och undervisa elever om dessa om de själva inte förstår genuskontraktets komplexitet?

Något denna studie kommit fram till är att det personliga intresset för ämnet påverkar hur mycket utbildning en får om det, men även hur en själv tar till sig utbildningen. Lärare och

elever behöver öka sin medvetenhet och kunskap om genuskonstruktioner för att kunna få möjlighet att analysera dem. Genom studiens resultat går det att komma fram till att lärarstudenter och verksamma lärare generellt är varken tillräckligt medvetna om eller kunniga inom området. Enligt läroplanen (Skolverket, 2019) så förväntas det att lärare ska undervisa utifrån ett jämställdhetsperspektiv där läroplanen framhåller att de ska arbeta för att bryta könsmönster. Detta är något som kan bli svårt att göra utan tillräckligt med kunskap om varför och hur genusmönster bildas och vad en kan göra för att bryta dem.

Genom att ha analyserat kursplanerna vid de universitet som erbjuder ämneslärarutbildning med inriktning på slöjd går det att se att varken genus eller kön är begrepp som används särskilt flitigt. Vid till exempel Linköpings universitet (2019a) nämns inte begreppen i någon av slöjdkurserna och vid de andra tre universiteten i Sverige nämns de endast ett fåtal gånger. Vid dessa tillfällen är de i princip uteslutande kopplade till slöjdens historia. När det står i läroplanen att lärare ska vara med och bryta könsrollerna och slöjdkurserna förmedlar det att det historiskt sett finns en tydlig genusfördelning i materialen så skulle det kunna vara vid sin plats att undervisa studenterna i hur de själva kan påverka detta.

Westerlund (2011) skriver att det inte räcker med att endast slå ihop materialen eller att lärare byter material för att genuskontraktet ska brytas. Ett exempel på detta är att en man i trä- och metallslöjden, med rätt kunskap om sitt tilldelade genuskontrakt, skulle kunna arbeta med sina elever utifrån ett genusperspektiv och bryta detta kontrakt ändå. Hirdman (2001) förklarar att genuskontraktet går att bryta om det omöjliggörs att fortlöpa. Omöjliggörs det att materialen eller salarna kopplas till genus så kan slöjden bli av med genusfördelningen. För att på riktigt kunna bryta genuskontraktet som binder män och kvinnor till olika material eller hantverkstekniker så behöver det enligt Hirdman (2001) göras omöjligt att dela upp ämnet efter genus. Det har försökts nå ett omöjliggörande av genuskontraktets fortskridande genom att göra slöjden till ett enat ämne och att slå ihop materialen på lärarutbildningen. Det går dock att se att lärarens kompetens och kunskap inte är tillräcklig för att uppnå detta.

En annan problematik med slöjdlärarutbildningen i Sverige är just uppdelningen mellan materialinriktningarna vid Umeå och Linköpings universitet. Här säger statistiken mycket om uppdelningen mellan män och kvinnor i materialen. Även om skillnaden mellan den materialinriktning som väljs bland kvinnor jämfört med män procentuellt inte skiljer sig avsevärt så är det i grupperna en enorm skillnad i genusfördelningen. Skulle en träffa en studentgrupp i trä- och metallslöjd vid Linköpings universitet idag så skulle en mötas av en stor andel män, precis som en i textilslöjden på samma universitet hade mötts av en ännu större del kvinnor. Om nu genusstrukturer diskuteras i dessa studentgrupper, mer än vad som uppges i kursplanerna, så görs det nog med stor sannolikhet på väldigt olika sätt. Berge (1992) problematiserade hur män pratade om jämställdhet och genusroller och tar i sin doktorsavhandling upp flera citat från män som ser kritiskt på att bryta genusmönstren. Den negativa inställningen från män till att bryta genusmönstren påverkar hur diskussioner kring dessa strukturer tar sig uttryck. Styr inte dessa diskussioner av kunniga lärare, tydliga kursmål och relevant litteratur så finns risken att det inte kommer leda till någon förändring, menar Berge (1992).

6.3 Slutsats

I slöjden har uppdelningen mellan det manliga och kvinnliga ständigt varit närvarande och gör sig än idag påmint både i ansökningsstatistik till slöjdläroartutbildningen och i vilka material som lärarna väljer att undervisa. Den forskning som tagits del av i denna studie påvisar att det finns flera faktorer som påverkar blivande slöjdlärares val av materialinriktning. Samhällets rådande genusstrukturer har sedan slöjdämnetts begynnelse påverkat hur ämnet är uppdelat efter material och genus. Det som anses manligt är och har länge varit det som anses mest eftersträvt, i jämförelse med de kvinnliga egenskaperna som anses vara oönskade och nedvärderade. Dessa faktorer är bidragande till att fler kvinnor än män väljer att bryta genuskontraktet och undervisa i motsatt materialinriktning. Salen, materialen och teknikerna är kopplade till genus och påverkar även de vem som väljer att undervisa i dem. Textilsalen har visat sig inneha ett kvinnligt arv som även det påverkat att få män än idag inte väljer att utbilda sig inom eller undervisa i de textila materialen.

Denna forskningsöversikt påvisar att lärare behöver besitta kunskap och medvetenhet kring genus och hur de ska förhålla sig till det för att kunna arbeta för att motverka genusmönster i skolan. Detta är något som visat sig, efter att ha granskat universitetts kursplaner, få för lite utrymme i läroartutbildningen. Det diskuteras på ett vardagligt och oreflekterat sätt utifrån ett eget intresse från läroartutbildare och studenter, men är inget de går in djupare på i någon av kursplanerna eller målen. Detta leder till att lärare generellt inte besitter tillräckligt med kunskaper och således inte har tillräckligt med redskap för att arbeta med detta i skolorundervisningen. Därav riskerar arbetet med kursmålen i läroplanen som rör könsmönster att inte bli likvärdig för alla elever på alla skolor i Sverige.

6.4 Vidare forskning

Denna studie är byggd på en forskningsöversikt och statistik på antal sökande till vardera materialinriktning som finns inom slöjdämnet, med fokus på genus. För att få en ännu tydligare bild över hur det faktiskt ser ut i verkligheten kan en genom lämplig metod och urvalsprocess samla in empiri kring hur relationen mellan genus och material ser ut i skolorna bland de verksamma lärarna.

En annan aspekt att gå vidare med är hur läroartutbildningen tar upp begrepp som genus och jämställdhet och hur studenter upplever att de blir tillräckligt förberedda på det jämställdhetsuppdrag som läroplanen gör anspråk på.

7 Referenslista

- Berge, B. (1992). *Gå i lära till lärare en grupp kvinnors och en grupp mäns inskolning i slöjdlärarkyrket = [Craft teachers as spearheads for an equal society?]: [a study of female and male future craft teachers and of the school subject craft in Swedish compulsory school]* (doktorsavhandling, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet ; 33). Hämtad från <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:156262/FULLTEXT01.pdf>
- Ekhult, M [Malin Ekhult]. (2019-21-12). Nationellt centrum för slöjdtutbildning (*Är nyfiken på fördelningen av manliga och kvinnliga lärare inom slöjdämnen. Fyll gärna i med en egen kategori om du saknar någon.*). Hämtad 2020-03-04 från https://www.facebook.com/groups/centrumforslojd/search/?query=%C3%A4r%20nyfiken%20p%C3%A5%20f%C3%B6rdelningen&epa=SEARCH_BOX
- Erson, E (1997). "Ska kvinnor tala som män?" I G. Nordborg (Red), *Makt & kön: Tretton bidrag till feministisk kunskap* (s. 227 - 245). Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Göteborgs universitet. (2019a) *Programguide för ämneslärarprogrammet*. Hämtad 2020-02-03, från https://studentportalen.gu.se/digitalAssets/1737/1737688_programguide_alp_2019-08-05_webb.pdf
- Göteborgs universitet. (2019b) HDK-Valand högskolan för konst och design. Hämtad 2020-02-15, från <https://hdk-valand.gu.se/?siteSearch=true&searchText=sl%C3%B6jd>
- Göteborgs universitet. (2019c) Utbildningsplan Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7 – 9, 240 hp. Hämtad 2020-02-13, från https://lararutbildning.gu.se/digitalAssets/1764/1764571_11--79.pdf
- Hasselskog, P. (2010). *Slöjdlärares förhållningssätt i undervisningen* (doktorsavhandling, Gothenburg studies in educational sciences, 289). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/21997/1/gupea_2077_21997_1.pdf
- Hedlin, M & Åberg, M. (2011). *Lärarytelsen, jämställdhet och genus*. Växjö: Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet.
- Hirdman, Y. (2001). *Genus: Om det stabila föränderliga former* (1. uppl. ed.).
- Hägglund, K (1997). Individuella och kollektiva identiteter. I G. Nordborg (Red), *Makt & kön: Tretton bidrag till feministisk kunskap* (s. 131 - 150). Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.

- Konstfack. (2020). *Kursplaner och studieupplägg för Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i årskurs 7 - 9*. Hämtad 2020-01-31, från <https://www.konstfack.se/Utbildning/Lararutbildning/Amneslararprogrammet-med-inriktning-mot-grundskolans-ak-7-9-270-hp/Kursplaner/>
- Linköpings universitet. (2019a) *Ämneslärare i årskurs 7 - 9, 270 hp*. Hämtad 2020-01-31, från <https://liu.se/studieinfo/kurs/975g04/ht-2020>
- Linköpings universitet. (2019b) Utbildningsplan för ämneslärarprogrammet, Slöjd. Hämtad 2020-01-31, från <https://liu.se/studieinfo/program/11a79/4575>
- Nordborg, G (1997). Vårt feministiska projekt. I G. Nordborg (Red), *Makt & kön: Tretton bidrag till feministisk kunskap* (s. 9 - 14). Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Sigurdson, E. (2014). "Det sitter i väggarna" en studie av trä- och metallslöjdsalens materialitet, maskulinitet och förkroppsliganden (Forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området, 3). Umeå: Umeå universitet.
- Skolverket. (2005). *Ämnesrapport slöjd. Nationella utvärderingen av grundskolan 2003* (Skolverkets rapport, 253). Stockholm: Skolverket: Fritze.
- Skolverket. (2015). *Slöjd i grundskolan: En nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9* (Skolverkets rapport, 425). Stockholm: Skolverket: Fritze.
- Skolverket. (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Lgr11). (Rev. 2019, 6 uppl.). Stockholm: Fritzes.
- Skåreus, E, & Wikberg, S (2018). Inledning. Skåreus, E, (Red). (2018). *Estetiska ämnen och genus* (s. 9 – 21). Malmö: Gleerups.
- Staberg, E (1997). Att gå den naturvetenskapliga vägen – röster från gymnasieskolan. Nordborg, G (Red), *Makt & kön: Tretton bidrag till feministisk kunskap* (s. 33 - 52). Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Stukát, S. (2014). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Trotzig, E. (1997). "sätta flickan i stånd att fullgöra sina husliga plikter": Fyra märkeskvinnor och flickors slöjdundervisning = "Fit the girl for her household duties" : Four pioneer women in girl's handicraft education (Linköping studies in education and psychology, 54).
- Ulfsdotter Eriksson, Y., & Göteborgs universitet. Sociologiska institutionen. (2006). *Yrke, status & genus: En sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad* (Göteborg studies in sociology, 29).

Umeå universitet. (2018) Slöjdlärare. Hämtad 2020-01-31, från

<https://www.umu.se/utbildning/program/amneslararprogrammet---ak-7-9/utbildningsplan/>

Umeå universitet. (2020) *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön* (UK), 7,5 hp.

Hämtad 2020-01-31, från <https://www.umu.se/utbildning/kurser/etik-demokrati-och-den-heterogena-larandemiljon-uk/kursplan/>

Universitet- och högskolerådet (2020) *Sök i Universitets- och antagningsstatistik*. Hämtad

2020-01-31 från www.statistik.uhr.se

Wernersson, I (2014). Genusordning och utbildning – förr och nu. I U. P Lundgren, R. Säljö,

C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 449 - 470).

Stockholm: Natur & kultur.

Westerlund, S. (2011). *Törs Jag Komma In? Textilslöjdens Feminina Genusladdning Och*

Elevens Könsbundna Val, Genus & estetiska ämnen cop. 2011 12298667 S. 109-142.